

Reformy, konwergencja i konkurencyjność gospodarki po wejściu do UE. Przypadek Słowacji

Pomyślna akcesja krajów Europy Środkowej do Unii Europejskiej oznacza w zasadzie zakończenie ich transformacji ustrojowej. Jej celem było bowiem funkcjonowanie gospodarki rynkowej, społeczeństwa obywatelskiego, państwa prawa i instytucji demokratycznych. Uzyskanie członkostwa UE – jak to ustalono w kryteriach kopenhaskich – też było z tym związane. Tak więc wejście do wspólnoty najbardziej rozwiniętych krajów Europy jest swego rodzaju potwierdzeniem dojrzałości politycznej, gospodarczej i społecznej tych państw, które z powodzeniem zakończyły negocjacje akcesyjne, wykazały się zdolnością implementacji *aquis communautaire* i sprostania konkurencji na jednolitym rynku europejskim.

Nie oznacza to oczywiście, iż nie są już potrzebne żadne reformy strukturalne. Wręcz przeciwnie – efektywne włączenie się do struktur unijnych i wspólnych polityk wręcz tego wymaga. Inaczej nie zwiększy się konkurencyjność gospodarek i nie dokona się zasadniczy proces konwergencji. Nie osiągnie się odpowiednio wysokiego tempa wzrostu i nie nastąpi zbliżenie poziomów rozwoju społeczno-gospodarczego, ze stopą życiową włącznie. Oznaczałoby to petryfikację podziału Europy wg stanu bogactwa i dochodów ze wszystkimi tego konsekwencjami. Do tego nie można dopuścić.

Nowe państwa członkowskie muszą więc zająć pozycje aktywne, a nie defensywne. Powinny one zatem reformować swoje finanse publiczne, poprawiać środowisko ekonomiczne, modernizować produkcję i rozwijać gospodarkę opartą o wiedzę. Jednocześnie, wszystkie kraje muszą w jak

* Prof. WSZiM, dr; Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu.

największym stopniu uczestniczyć w realizacji wspólnotowych programów rozwojowych, zwłaszcza tzw. Strategii Lizbońskiej,

Wydaje się, że rozumie to dobrze Słowacja. Jej polityka gospodarcza i społeczna stara się aby możliwie najpełniej odpowiadać na te wyzwania. Dlatego warto zapoznać się z aktualnie prowadzonymi tam reformami, pierwszymi ich efektami i dalszymi zamiarami. Taki jest też cel niniejszej publikacji.

1. Cele polityki gospodarczej do roku 2010¹

Najważniejszym celem polityki ekonomicznej pozostaje osiągnięcie trwałego i stabilnego wzrostu gospodarczego przy jednoczesnym, możliwie szybkim, wzroście poziomu życia. Wymaga to prowadzenia właściwej polityki fiskalnej i pieniężnej oraz polityki ekonomicznej na rynkach pracy, towarów, usług i kapitału.

Polityka fiskalna ma być prowadzona na zasadach transparentności, odpowiedzialności i efektywności. Głównym jej celem jest zmniejszenie deficytu finansów publicznych do 3 proc. PKB w roku 2006 i osiągnięcie ich długookresowej stabilności od roku 2010. Oznacza to, że wówczas Słowacja będzie miała zrównoważony budżet państwa. Możliwe jest nawet wystąpienie pewnej nadwyżki budżetowej.

Osiągnięcie zamierzonego celu staje się trudne, gdyż jego realizacja będzie się dokonywała przy jednoczesnym zmniejszaniu fiskalnych obciążeń przedsiębiorstw. Z tego wynika, że jedyną drogą pozostaje kontynuowanie reform strukturalnych zmierzających do zmniejszenia stopnia redystrybucji dochodów.

Przestrzeganie zasady transparentności polityki fiskalnej ma na Słowacji szczególnie wielkie znaczenie. Nieprzestrzeganie tej zasady w przeszłości wywoływało problemy polityczne i gospodarcze. Oznacza to, że teraz wszystkie informacje dotyczące finansów publicznych muszą być terminowe, dokładne i kompletne. Kluczowym momentem staje się konsekwentne przejście na europejski system publikowania informacji – ESA 95. Dzięki temu finanse publiczne będą przejrzystsze, czytelniejsze i łatwiejsze do monitorowania

W celu osiągnięcia większej efektywności polityki fiskalnej przewiduje się przejście na opracowywanie trzyletniego, krocącego budżetu oraz utworzenie instytucji Skarbu Państwa oraz rządowej Agencji Zarządzania Długiem i Płynnością Finansową.

¹ „Konvergenčný Program Slovenska. MF”, Bratysława, maj 2004.

Natomiast zasada odpowiedzialności wymaga przede wszystkim nie przesuwania ciężaru obciążeń fiskalnych na następne pokolenia, ograniczania progresji podatkowej oraz właściwego podziału środków publicznych. Konieczna, dalsza konsolidacja finansów publicznych nie może odbywać się kosztem inwestycji publicznych tym bardziej, że w niektórych dziedzinach (infrastruktura, ochrona środowiska itp.) są one wyraźnie zbyt małe.

Celem **polityki pieniężnej i kursowej** będzie utrzymanie stabilnych cen. W małej ale otwartej gospodarce (obroty HZ stanowią 150% PKB), jaką ma Słowacja, wymaga to względnie stałego kursu wymiany waluty. To właśnie jest też głównym powodem zamiaru wejścia RS do strefy euro w latach 2008-2009. Zdaniem słowackich polityków gospodarczych, dzięki temu proces konwergencji zostanie przyspieszony.

Polityka kursowa NBS opiera się na mechanizmie floatingu co ma konkretnie oznaczać, że bank centralny Słowacji interweniuje na rynku dewizowym tylko w przypadkach krótkookresowego, nieuzasadnionego nacisku na koronę słowacką. Natomiast gdy zmiany kursów są konsekwencją sytuacji makroekonomicznej, to wtedy NBS nie podejmuje żadnych działań interwencyjnych.

Resort finansów ocenia, że korzyści płynące z przyjęcia euro przewyższają związane z tym koszty i ewentualne ryzyko. Dlatego też w strategii rządowej uznano, iż „Republika Słowacka powinna wprowadzić euro wkrótce po spełnieniu kryteriów z Maastricht”. Jednocześnie rząd i bank centralny zadeklarowały dążenie do wytworzenia wszelkich warunków potrzebnych do przyjęcia wspólnej waluty europejskiej w latach 2008-2009. Stanowi to też cel średniookresowej polityki pieniężnej.

Wejście Słowacji do mechanizmu kursów wymiennych ERM II przewiduje się już w roku 2005, albo o rok później. Wtedy floating zostanie zastąpiony przez reguły obowiązujące w ERM. Jednocześnie, uważa się, że udział RS w Mechanizmie powinien być możliwie jak najkrótszy. W dłuższym okresie mogłoby dochodzić do konfliktu między celami: stabilizacji cen i kursów wymiennych. Stałe pasmo wahań kursowych zwiększa bowiem zewnętrzną wrażliwość walut i w konsekwencji może powstać potencjalnie atrakcyjny margines przyciągający kapitał spekulacyjny.

Nawet wtedy, gdy zadaniem NBS będzie utrzymanie wahań kursowych wokół ustalonego parytetu, to dokonujący się proces konwergencji i wzrost wydajności pracy oraz związana z tym aprecjacja realnego kursu waluty, może wymagać bardziej elastycznego wykorzystania mechanizmu kursowego. Z tego punktu widzenia uczestnictwo w ERM II, podobnie jak speł-

nianie kryterium kursowego, powinno być dostatecznie elastyczne i odzwierciedlać rzeczywisty stopień konwergencji.

Spadek stopy bezrobocia poniżej 10 proc. będzie głównym celem **polityki strukturalnej**. Zakłada się też, że dzięki odpowiedniemu klimatowi inwestycyjnemu, zwiększonej konkurencji, dalszej liberalizacji, wspieraniu przedsiębiorczości i efektywnej regulacji, nadal będzie wzrastać wydajność pracy. Rynek finansowy będzie wymagał natomiast ukształtowania zdrowej konkurencji i właściwych ram jego regulowania. Polityka gospodarcza Słowacji będzie też zorientowana na stopniowe, lecz wyraźne zbliżanie się do celów założonych w Strategii Lizbońskiej.

W rezultacie uchwalenia zmian w Kodeksie Pracy, które uczyniły go bardziej elastycznym oraz skutecznej pomocy urzędów pracy udzielanej poszukującym zatrudnienia, a przede wszystkim dzięki dużemu przyrostowi liczby miejsc pracy – znaczne obniżenie stopy bezrobocia staje się realne. Konieczna jest jednak ciągła poprawa środowiska ekonomicznego. Przyływ wielkich inwestorów zagranicznych jest pierwszym sygnałem rozpoczęcia takiego procesu.

W tzw. Raporcie z Cardiff wielkie znaczenie przypisano wzrostowi wydajności pracy osiąganey szczególnie poprzez rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). Na Słowacji jest on priorytetem obecnej polityki gospodarczej.

Program Konwergencji zakłada, że po ukończeniu zasadniczych reform, zwłaszcza w dziedzinie finansów publicznych, Słowacja skoncentruje się na wspieraniu gospodarki opartej o wiedzę. W strategii długookresowej badania i rozwój muszą odgrywać coraz bardziej znaczącą rolę.

Głównym celem polityki strukturalnej w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego będzie zapewnienie trwałego i stabilnego rozwoju.

2. Prognoza rozwoju sektora zagranicznego

Punktem wyjścia prognozy jest założenie ożywienia gospodarki i wzrostu popytu w krajach UE z jednej strony oraz napływu inwestycji i importu na Słowację z drugiej.

Wyniki roku 2003 potwierdziły pozytywny rozwój obrotów². Wzrost eksportu ponad dwukrotnie przewyższył wzrost importu. Był to rezultat wzrostu produkcji, jako konsekwencji zwiększonych inwestycji oraz zmniejszonego popytu konsumpcyjnego. Pod względem bilansu handlowego rok ten

² Zob. Slovak Monthly Revue. M.E.S.A. 10, June 2004

okazał się najlepszym od roku 1995. Najważniejszym czynnikiem takiego rozwoju handlu był przemysł samochodowy. Przewiduje się, że również w przyszłości będzie on odgrywał podobną rolę. Od roku 2006 na Słowacji będzie się wyrabiać 300-500 tys. (i prawdopodobnie 950 tys. w 2009 r.) samochodów osobowych. Oznaczać to będzie także wzrost eksportu. Jednakże będzie to wymagało przejściowo dodatkowego importu, co spowoduje, że bilans handlowy ulegnie pewnemu pogorszeniu w latach 2004-2005, lecz poprawi się znowu w następnych dwóch latach. Podobnie będzie kształtował się bilans obrotów bieżących. W roku 2007 powinien być on już całkowicie zrównoważony. W tej dziedzinie decydująca rola ma przypaść dwóm wielkim inwestycjom: francuskiej Peugeot Citroen PSA i południowokoreańskiego koncernu Hyundai Mobis/Kia Motors.

Całkowite rezerwy dewizowe wynoszą (na końcu 2004 r.) 12 149 milionów USD. W ciągu roku zwiększyły się o blisko 3 mld. dolarów. Teraz wzrost będzie mniejszy (1,1 mld. USD). Niższy też będzie wskaźnik pokrycia miesięcznego importu – 4,8 w porównaniu z 5,6 poprzednio. Przewiduje się, że rezerwy dewizowe NBS będą spadały, gdyż spłaty starych długów będą większe od zaciąganych kredytów. Niższe też będą wpływy z prywatyzacji. W związku z tym wskaźnik pokrycia importu rezerwami dewizowymi wyniesie 4,4 miesiące w roku 2005, a potem obniży się do 4,0 w 2006 i 3,7 – w 2007 r³.

Łączne zadłużenie zagraniczne RS na końcu 2003 roku osiągnęło poziom 18,3 mld. USD. W stosunku do poprzedniego roku oznaczało to wzrost o 5,1 mld. dolarów. Był to przede wszystkim rezultat wzrostu zadłużenia przedsiębiorstw i banków komercyjnych oraz zmian kursowych. Prognoza nie przewiduje wyraźnej zmiany wielkości długu.

W aktualnej prognozie nie rozpatruje się żadnych „gorszych” scenariuszy przewidujących np. słabszy napływ inwestycji zagranicznych. Uważa się, że jest to mało prawdopodobne. W zasadzie brane są pod uwagę tylko scenariusze zakładające pozytywne efekty lub zjawiska: większa od zakładanej aprecjacja korony i wzrost konkurencyjności słowackiej gospodarki w rezultacie uruchamiania, przez inwestorów zagranicznych, nowoczesnej produkcji.

Jeden z tzw. alternatywnych scenariuszy zakłada jednak mniejszy popyt zagraniczny. Jest to zrozumiałe gdyż na kraje unijnej 15-ki przypadło 60% słowackiego eksportu a po rozszerzeniu udział całej UE w eksporcie wynosi ca. 90 proc. Dlatego zmniejszenie importu eurolandu ze Słowacji o 3 proc.

³ Op. Cit.

miało by istotny wpływ na wyniki handlu zagranicznego. Na taki przypadek przygotowany jest scenariusz odpowiednich działań ze strony NBS.

3. Spełnianie kryteriów z Maastricht

Kryterium poziomu inflacji Słowacja na razie nie spełnia. Przewiduje się, że będzie w stanie to osiągnąć już w latach 2006-2007. Już teraz są ku temu stworzone podstawy, przede wszystkim poprzez ograniczenie czynników inflacjogennych. W roku 2002 tzw. czysta inflacja (tzn. po wyeliminowaniu wpływu zmian cen regulowanych) wyniosła tylko 2,3%, czyli poniżej poziomu referencyjnego. Oznaczałoby to, że po zakończeniu procesu deregulacji, Słowacja będzie w stanie dane kryterium spełnić. Będzie to zależało od prowadzenia nieinflacyjnej polityki płacowej i rygorystycznej polityki fiskalnej. Czynnikiem sprzyjającym byłaby niewielka aprecjacja korony.

Jednocześnie realizacja tego kryterium może zostać zagrożona w przypadku wystąpienia różnych elementów ryzyka – pro- i antyinflacyjnego.

Przedstawiają się one następująco:

Proinflacyjne	Antyinflacyjne
<ul style="list-style-type: none"> - szoki cenowe na świecie, np. wzrost cen ropy, - zobowiązania wynikające z członkostwa w UE (ew. zmiany min. akcyzy, cel i kwot import, zobowiązania wynikające z WPR), - reforma systemu opieki zdrowotnej, i edukacji, - kurs EUR/USD, - większy efekt Balazsa-Samuelsona - oczekiwania inflacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - aprecjacja kursu SKK, - reforma WPR, - niższy od przewidywanego wzrost cen w Eurolandzie, - wystąpienie silnej konkurencji .

Kryterium długookresowych nominalnych stóp procentowych Słowacja już spełnia od ubiegłego roku. Nie powinno być też z tym większego problemu w latach następnych. To kryterium maastrichtskie nie mogłoby zostać spełnione tylko w przypadku wyraźnego odejścia od przewidywanych wskaźników i proporcji makroekonomicznych. Można zakładać, że do roku 2007 konwergencja krótkookresowych stóp procentowych doprowadzi do zmniejszenia różnic między obligacjami słowackimi i niemieckimi. Późniejsze różnice powinny odzwierciedlać tylko stopień ryzyka i płynności.

Stabilność kursu wymiany waluty jest kolejnym kryterium, od spełnienia którego zależy wejście do strefy euro. Ostatni okres pokazuje, że i to kryterium Słowacja może spełnić. W latach 2002-2003 kurs korony nie wyszedł poza ramy szerokiego pasma wahań. Co więcej, najwyższe wahania były dość odległe od ustalonych w Maastricht rozpiętości - +/- 15%. Najwyższa deprecjacja kursu korony wyniosła 6,62% średniej wartości, a najwyższa aprecjacja - 3,06%.

Natomiast jeśli chodzi o wąskie pasmo wahań kursowych, to tylko raz, w roku 2002 przed wyborami parlamentarnymi, doszło do deprecjacji korony większej od wymaganego poziomu 2,25%, ale aprecjacja w 2003 r. była już bardzo do niego zbliżona. Wynika z tego, że w ostatnim roku kurs wymiany korony słowackiej i euro był stabilny. Z tego punktu widzenia Słowacja jest w stanie spełnić kryterium utrzymania się w wąskim paśmie wahań stanowiących warunek przystąpienia do ERM II.

Rozpatrywane są cztery alternatywne scenariusze⁴ włączenia się Słowacji do mechanizmu ERM II:

1. W przypadku zmniejszenia deficytu i ogólnej konsolidacji budżetu oraz otrzymania zgody KE na nieobciążanie deficytu nakładami związanymi z reformą emerytur Słowacja wejdzie do ERM II w roku 2005.

2. Jeżeli nakłady związane z II filarem nowego systemu emerytalnego obciążą deficyt finansów publicznych, to osiągnięcie konwergencji fiskalnej będzie wymagało dalszego roku konsolidacji. Wówczas wejście do ERM II nastąpi w roku 2006.

3. Istnieje możliwość włączenia się do ERM II już w roku 2005, nawet w przypadku przedłużenia się konsolidacji budżetu aż do roku 2007. Mogłoby się to dokonać tylko pod warunkiem dokończenia reform strukturalnych. Realność realizacji tej alternatywy, a także ocena zalet i wad wcześniejszego przystąpienia do ERM II, będzie przedmiotem dalszych analiz i dyskusji w drugiej połowie br.

4. Czwarty scenariusz uwzględnia ewentualne wyraźne odejście od aktualnie wytyczonej polityki gospodarczej. Konsolidacji finansów publicznych byłaby wówczas zagrożona i wejście do ERM II nastąpiłoby znacznie później.

Mimo iż ze spełnieniem kryterium stabilności kursowej Słowacja nie powinna mieć rzeczywiście większych problemów, to jednak widzi się też pewne ryzyko i zagrożenia, głównie zewnętrzne. Wśród nich wymienia się: czynniki geopolityczne, kapitał spekulacyjny, niekorzystny rozwój sytuacji

⁴ *Konwergencyjny program...*, op. cit.

na rynku światowym, nieoczekiwane zmiany w regionie Europy Środkowej i ewentualne zmiany kierunków wspólnej polityki pieniężnej Eurolandu.

Jednak największe ryzyko upatruje się w niewłaściwym ustaleniu centralnego parytetu wymiany. Chodzi o taki jego poziom, który w długim okresie byłby nie do utrzymania a po przystąpieniu do ERM II wytwarzałby presję dewaluacyjną. Konsekwencje tego byłyby odczuwalne także po wejściu do EMU.

Stabilność kursu wymiany mogłaby być też zagrożona w przypadku mało dynamicznego przebiegu konsolidacji finansów publicznych. Jednakże dotychczasowy przebieg reform pokazuje, że sprzyjają one stabilizacji makroekonomicznej i jak najszybszemu wejściu do strefy euro.

Zmniejszenie deficytu budżetowego i ograniczenie długu publicznego to kolejne wymogi wypływające z kryteriów maastrichtskich. Słowacja jest w stanie je spełnić. Deficyt budżetowy spadnie do poziomu 3% PKB w roku 2006, bez uwzględnienia wpływu wdrożenia II filaru reformy emerytalnej, lub w 2007 – przy jego uwzględnieniu. Cel jest ambitny ale jednocześnie realny. Wskazuje na to radykalne (w por. z rokiem 2002) zmniejszenie deficytu do 3,6% w roku 2003. Było to wynikiem reform strukturalnych, a przede wszystkim ograniczenia wydatków publicznych.

Ze względu na aktualny poziom długu publicznego (w 2003 r. niecałe 43% PKB) oraz spadającą tendencję deficytu budżetowego, jest prawie pewne (mimo możliwych zagrożeń), że i to kryterium ($\text{dług} \leq 60\%$) będzie spełnione.

4. Kształtowanie się finansów publicznych

Głównym celem polityki fiskalnej w omawianym okresie będzie konsolidacja finansów publicznych i zmniejszenie deficytu budżetowego do 3% PKB. Miałoby to zostać osiągnięte już w roku 2006, jeśli nie będzie się uwzględniać nakładów związanych z wdrożeniem drugiego filaru reformy emerytalnej. W przeciwnym przypadku nastąpiłoby to o rok później.

Podstawą konsolidacji finansowej ma być przede wszystkim wzrost gospodarczy połączony z kontynuacją reform strukturalnych, związanych zarówno ze stroną wydatków jak i dochodów. Powinny one przyczynić się nie tylko do stabilizacji ale także zwiększenia efektywności finansów publicznych. Warto jednak podkreślić, że kluczowe reformy zostały już zapoczątkowane. Ostatnie etapy reformy opieki zdrowotnej i edukacji powinny być uchwalone jeszcze w roku 2004 połowie br. Efekty reformy podatkowej

powinny się ujawnić również w ramach omawianego okresu. Natomiast wdrożenie reformy ubezpieczeń społecznych i opieki zdrowotnej umożliwi długookresową stabilizację finansów i zmniejszenie długu publicznego. Temu samemu mają służyć zmiany w systemie opieki społecznej, z pomocą dla bezrobotnych włącznie.

Jednocześnie będą występowały czynniki mogące wpływać hamująco na realizację celów rządu. Wiadomo bowiem już teraz, że aczkolwiek wejście do UE wpłynie pozytywnie na rozwój gospodarczy, to w przypadku finansów publicznych będzie odwrotnie. Podobnie ma się sprawa z wpływem reformy emerytur. W długim okresie jest ona ozdrowieńcza dla całego systemu finansów publicznych, ale średniookresowo jej efekt budżetowy będzie negatywny⁵. Wpływ tych czynników pokazuje poniższa tablica:

(w %% PKB)	2004	2005	2006	2007
Dochody RS	2,1	2,7	2,7	2,8
Pomoc przedakcesyjna	0,6	0,5	0,3	0,1
Pomoc po akcesji	1,6	2,2	2,3	2,7
Wydatki RS	0,8	1,1	1,1	1,0
Wpływy z UE netto	1,3	1,6	1,6	1,7
Rozruch II filaru Systemu emerytalnego	0.0	-0,7	- 1,0	-1,0

Zasadnicza wielkość deficytu zostanie przesądzona na poziomie centralnym tzn. w budżecie państwa. Przejściowe koszty reformy emerytalnej będą musiały być przejściowo poniesione ze środków budżetowych.

Dług publiczny brutto (obejmujący zadłużenie rządu i organów lokalnych oraz zakładów ubezpieczeń) w rozpatrywanym okresie wzrośnie z 511 do 720 mld. SKK (odpowiednio 17 – 24 mld. USD). Jednak ze względu na przewidywany wzrost gospodarczy jego relacja do PKB pozostanie na niezmiennym, albo nawet trochę niższym poziomie – 45,4% w roku 2007. Natomiast dług netto (czyli pomniejszony o kwoty na rachunkach podmiotów administracji publicznej) będzie wynosił 36,6% PKB. Mieści się więc w granicach ustanowionych w Maastricht. Kształtowanie się długu pokazuje poniższa tabela:

⁵ Koncepcne vychodiska hospodarskej politiky v etapie integrácie Slovenska do Európskej unie. Ustav sškej a svetovej ekonomiki Slovenskej akademie ved, Bratislava, 2004.

	2003	2004	2005	2006	2007
Dług netto (w % PKB)	29,1	33,3	34,7	35,6	36,6
Dług brutto (w % PKB)	42,8	45,1	46,2	45,9	45,4
Zmiana wielkości długu brutto (p-kt. proc.) - odsetki	- 0,6	2,3	1,1	-0,3	-0,5
	2,3	2,7	2,9	2,7	2,6
Przewidywana stopa procentowa	6,0	6,4	6,7	6,4	6,1

Z przytoczonych danych widać, że płacone odsetki pozostaną na ustabilizowanym poziomie, co pozytywnie wpłynie na wielkość zadłużenia. Zakłada się, iż od roku 2007 saldo finansów publicznych – bez uwzględnienia nakładów związanych z rozruchem reformy emerytur – będzie dodatnie.

W ramach reformy zarządzania finansami publicznymi została utworzona rządowa Agencja ds. Zarządzania Długiem i Płynnością Finansową. Do zadań Agencji należy: aktywne zarządzanie długiem państwa, racjonalizacja obsługi zadłużenia i minimalizowanie ryzyka operacji finansowych dokonywanych przez państwo.

Odstępuje się od nieefektywnego finansowania przy pomocy kredytów na rzecz finansowania poprzez emisję obligacji, częściowo w euro. Gwarancje Skarbu Państwa będą wydawane tylko w zgodzie z regułami UE. Ma to wyeliminować zastępowanie pożyczek rządowych właśnie gwarancjami, które w ostatecznym rachunku są od nich droższe.

Osiągnięcie przewidywanego poziomu zadłużenia może zostać zagrożone lub opóźnione w rezultacie wystąpienia niepomysłnych sytuacji i czynników, takich jak np.:

- niekorzystne wyroki sądowe; dotychczas nie został rozwiązany spór między Republiką Słowacką i Czechosłowackim Bankiem Handlowym (CSOB) o weksle wystawione przez Słowacki Przemysł Gazowy (SPP);

- w ramach reformy systemu opieki zdrowotnej trzeba będzie spłacić długi szpitali i innych obiektów; szacuje się, że trzeba będzie na to przeznaczyć ok. 1% PKB.

Z drugiej strony mogą wystąpić również czynniki pozytywnie wpływające na kształtowanie się poziomu długu publicznego. Może to nastąpić w przypadku zaistnienia następujących okoliczności:

- przeznaczenia, zgodnie z decyzją rządu, wpływów z prywatyzacji na spłatę długu. W takiej sytuacji w bliskiej przyszłości zadłużenie brutto byłoby mniejsze, co w połączeniu z wyrównanym lub dodatnim saldem budżetowym stworzyłoby możliwość dynamicznego oddłużenia;
- uwzględnienia, w rachunku finansów publicznych, nie tylko pieniężnych aktywów państwa, ale również innych jak np. kredyty udzielone ludności przez Państwowy Fundusz Rozwoju Mieszkalnictwa.

Dokonująca się i zamierzona konsolidacja finansów publicznych powinna przynieść wyraźne zmniejszenie strukturalnego deficytu. Ma to zostać osiągnięte, zwłaszcza długookresowo, głównie poprzez działania po stronie wydatków. Będą one realizowane w warunkach szybkiego wzrostu gospodarczego. To powinno zwiększyć szanse konsolidacji finansowej. Oznacza to – na co wskazują prognozy – utrzymanie wysokiego wzrostu przy jednocześnie niskiej inflacji, niskich stopach procentowych i stabilnym kursie walutowym. W ostatecznym rachunku redukcja deficytu wytworzy też warunki dla funkcjonowania automatycznych stabilizatorów ekonomicznych i wyrównywania rocznych bilansów finansów publicznych.

5. Reformy strukturalne i ich wpływ na finanse publiczne

W ostatnim czasie Słowacja podjęła wiele reform strukturalnych. W średnim i długim okresie wszystkie powinny przynieść znaczne oszczędności. Jednak ich bieżące finansowanie będzie trudne. Widać to nawet z krótkiego przeglądu zamieszczonego poniżej.

Opieka socjalna. Zmiany w tej dziedzinie dotyczyły przede wszystkim różnego rodzaju zapomóg i zasiłków udzielanym obywatelom przez organy opieki społecznej. Chodziło o ściślejsze określenie adresatów oraz takie ich ukierunkowanie, aby stały się instrumentem aktywizacji obywateli. Nowy system opieki społecznej wychodzi z filozofii motywacji i stwarzania życiowej perspektywy. w tym celu zwiększa się różnicę między wielkością zasiłków i płac (netto), także tych najniższych.

Aktualnie dodatki rodzinne na dzieci będą wypłacane w równej wysokości (500 SKK)⁶, niezależnie od dochodów i ilości dzieci w rodzinie. Wcześniej były one zróżnicowane. Dodatkowo jednemu z rodziców przysługuje prawo potrącenia z podatku 400 SKK i zmniejszenia składki emerytalnej o 0,5 punktu proc. na każde dziecko, na które przysługuje dodatek. Obecne rozwiązanie uważa się za motywacyjne.

Ubezpieczenia społeczne i fundusze emerytalne. Od 1 stycznia 2004 r. obowiązuje nowy system ubezpieczeń społecznych. Wprowadza on silniejsze powiązanie między składkami a wysokością emerytur i rent. Obok tych tradycyjnych form zaczną też funkcjonować ubezpieczenia na wypadek utraty zatrudnienia. Jednocześnie został wydłużony wiek potrzebny do nabycia praw emerytalnych. Zamiast dotychczasowych 60 lat dla mężczyzn i 53-57 (w zależności od ilości posiadanych dzieci) dla kobiet, ustalono wiek jednolity – 62 lata. Dochodzić się będzie do tego stopniowo. Mężczyźni w latach 2004–2006, a kobiety – od 2004 do 2020 roku. Ma to istotne znaczenie dla zapewnienia długookresowej stabilności finansów publicznych. Nowy system przewiduje też zmniejszenie liczby osób, za których ubezpieczenie płaciło państwo oraz inny mechanizm waloryzacji w zależności od poziomu inflacji i wzrostu płac nominalnych.

Na podstawie nowego prawa o ubezpieczeniach społecznych jest już wdrażany tzw. II filar systemu emerytalnego. Oszczędzanie na emerytury rozpocznie się 1 stycznia 2005 r. Wejście do tego systemu będzie obowiązkowe dla wszystkich, którzy nie płacili składek emerytalnych w państwowym zakładzie ubezpieczeń (odpowiednik polskiego ZUS-u). Natomiast osoby, które ubezpieczeniem emerytalnym były objęte, będą mogły przystąpić do nowego systemu najpóźniej do 30.06.2006 r. Resort nie ma opracowanej prognozy liczby takich osób co – z punktu widzenia stabilności finansów – wprowadza pewien element niepewności.

Aktualnie, resort pracy i polityki społecznej przygotowuje projekt ustawy, dzięki której zostanie również zmodernizowany system dodatkowych ubezpieczeń emerytalnych. Wprowadza się też mechanizm waloryzacji rent i emerytur, w zależności od zmian cen i płac nominalnych w gospodarce narodowej.

W tablicy zamieszczonej poniżej przedstawiono szacowane kształtowanie się bilansu ubezpieczeń społecznych bez uwzględnienia II filaru całego systemu. Zakłada się, że poszczególne grupy wiekowe będą wchodziły do niego stopniowo. Jednak trzeba się liczyć, że już w 2005 roku znajdzie się

⁶ Aktualny kurs SKK/USD ≈ 32 - 33

w nim ok. 50 proc. tych wszystkich, którzy najprawdopodobniej zdecydują się w ogóle przystąpić. Wskazują na to prognozy Banku Światowego.

w mln. SKK ⁷	2004	2005	2006	2007
Wielkość zgromadzonych składek	114027	123395	133609	143498
-ubezpieczenia zdrowotne	8299	9055	9854	10593
-składki emerytalne	85017	91951	99640	107064
Wykorzystanie składek	109931	118157	127139	133937
- zdrowotnych	5580	5414	5630	5827
- emerytalnych	97299	105356	113673	119702
Saldo	4096	5238	6470	9560
-ubezpieczenia zdrowotne	2719	3641	4224	4765
-emerytury	-12282	-13404	-14034	-12637
⁷ Jak w przypisie 2.				

Zgodnie z Europejską Strategią Zatrudnienia przygotowano systemowe zmiany stwarzające możliwości **aktywnego oddziaływania na rynek pracy**. Chodzi o jego uelastycznienie i wytworzenie u obywateli motywacji do aktywnego poszukiwania pracy i poprawy swojej sytuacji materialnej poprzez zatrudnienie.

Środki na prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy będą w połowie pochodziły z funduszy unijnych.

Reforma edukacji obejmie wszystkie typy szkół. Na poziomie regionalnym (szkoły podstawowe i gimnazja) najważniejszym będzie dostosowanie potencjału edukacyjnego do zmniejszającej się liczby uczniów. Dotąd, mimo mniejszej liczby uczących się, wielkość kadry pedagogicznej i personelu obsługi nie uległa zmianie. Dlatego też od 2004 roku wprowadza się normatyw nakładów w przeliczeniu na 1 ucznia. Będzie on corocznie waloryzowany w zależności od ogólnej liczby uczniów i poziomu inflacji. Przewiduje się, że w latach 2005-2007 wzrośnie on odpowiednio o: 4-, 3- i 2,5%. W rezultacie, łączne nakłady na edukację regionalną, pomimo spadku ilości uczniów, nie będą obniżane, a wręcz wzrosną w 2005 r. – o 2,6%.

Zwiększą się także nakłady na szkolnictwo wyższe. W założeniach budżetu na okres trzech lat przewidziano wzrost o 5,5% już w roku 2005. Pięcioprocentowe tempo wzrostu nakładów ma być utrzymane również w latach następnych. Nakłady krajowe zostaną uzupełnione środkami z funduszy strukturalnych. W budżecie państwa będą przewidziane środki na tzw. współfinansowanie projektów podejmowanych przez uczelnie w ramach UE. Łącznie, projektowane wydatki na szkolnictwo wyższe będą się kształtowały na poziomie 0,85% PKB.

Strategicznym, a zarazem najtrudniejszym celem **reformy szkolnictwa wyższego** jest stworzenie warunków wysokiej efektywności całego systemu. Chodzi przede wszystkim, aby kształcenie odbywało się wg standardów europejskich i było dostępne dla wszystkich spełniających wymagane kryteria. Do tego potrzebne będą inne, pozabudżetowe źródła finansowania. Obecnie trwa ich poszukiwanie. M.in. planuje się wprowadzenie częściowej odpłatności za studia, zarówno dzienne, wieczorowe i zaoczne. Jednocześnie byłby uruchomiony system pożyczek studenckich i poszerzony dostęp do stypendiów socjalnych.

Celem już realizowanej **reformy służby zdrowia i ubezpieczeń zdrowotnych** jest zrównoważenie środków i wydatków w tej dziedzinie. Będzie się to dokonywało poprzez wzrost efektywności służby zdrowia i częściową odpłatność świadczeń. Przewiduje się, że łączne nakłady na ochronę zdrowia będą wynosiły 6,5% PKB, z tego 5,2% przypadnie na środki publiczne. Dotychczasowy system okazał się zdecydowanie nieefektywny. Środki przeznaczone na ochronę zdrowia wynosiły 6,1% PKB, lecz dzięki znacznie wyższym wydatkom służby zdrowia powstał dług w wysokości blisko 26,6 mld. SKK tj. ok. 900 mln. USD. Jego spłacenie wymaga dodatkowych i pozasystemowych transferów środków finansowych. Zreformowany system powinien wyeliminować możliwość powstawania takiego zadłużenia, nawet w warunkach wzrostu chorób przewlekłych i starzenia się społeczeństwa. Reforma została rozłożona na trzy etapy:

1. Przedsięwzięcia stabilizacyjne ukierunkowane na zahamowanie wzrostu długu.
2. Działania systemowe na rzecz zwiększenia efektywności ubezpieczeń zdrowotnych.
3. Kompleksowe działania na rzecz podwyższenia jakości i efektywności podmiotów służby zdrowia.

W rezultacie rozpoczętego w 2003 roku pierwszego etapu reformy osiągnięto obniżenie wydatków służby zdrowia o 0,4 % PKB. Wówczas zostały

wprowadzone opłaty za wizyty u lekarzy i wypisanie recept oraz za niektóre usługi medyczne. Nawet niewielkie opłaty za wizyty lekarskie, oprócz wpływu dodatkowych środków, przyczyniły się do ograniczenia nadmiernego zużycia leków i pewnego wzrostu ogólnej efektywności opieki zdrowotnej. Dalszym przedsięwzięciem reformy była zmiana polityki w zakresie środków farmaceutycznych i usług służby zdrowia, w tym profilaktyki. Dokończyła się też restrukturyzacja sieci obiektów publicznej opieki zdrowotnej, zwłaszcza sanatoriów.

Składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne mają charakter liniowy. Jednakże, w przypadku najwyższych dochodów, przekraczających trzykrotną przeciętną płacę, kształtują się regresywnie. Proponowane podniesienie pułapu podstawy obliczenia składki dotyczy niewielkiej grupy, głównie kadry kierowniczej i wysoko opłacanych specjalistów. Ubezpieczenie osób zawodowo nieaktywnych przejmuje na siebie budżet. Jest to rozwiązanie systemowe. Dotychczas składki za te grupy ludności były płacone *ad hoc*. Teraz będą płacone ze środków publicznych w wysokości 4% średniej płacy.

Trzeba też przy tej okazji podkreślić, że w rezultacie reformy cały system ubezpieczeń zdrowotnych staje się bardziej przejrzysty (m.in. znikną niesystemowe transfery z państwowej ubezpieczalni) i ściśle powiązany z realną gospodarką. Zakłada się też stopniowe ograniczanie wydatków budżetowych na inwestycje w służbie zdrowia. Zostaną one zastąpione inwestycjami ubezpieczalni.

Istotną zmianą, podjętą w ramach reformy, jest wprowadzenie zasady udziału pacjentów w kosztach leczenia. Stopniowo będą wdrażane zróżnicowane opłaty (*co-payment*) za zabiegi i usługi służby zdrowia. Dzięki temu udział wydatków publicznych na ochronę zdrowia ustabilizuje się na poziomie 5,2% PKB. Pozostaną one jednak podstawą (2/3 całości) funduszy zdrowia. Kształtowanie się tych funduszy w rozpatrywanym okresie pokazuje poniższa tablica:

W %% PKB	2003	2004	2005	2006	2007
Środki na ochronę zdrowia (łącznie)	6,1	6,3	6,5	6,5	6,5
Środki publiczne	5,3	5,2	5,4	5,2	5,2

Wynika z niej, że w roku 2005 będzie miał miejsce znaczny przyrost środków, przeznaczonych m.in. na zapłacenie przez budżet zaległych skła-

dek za osoby nieczynne zawodowo. Jednocześnie jednak nowy system ma wyeliminować narastanie nowych długów w służbie zdrowia.

Obok powszechnego systemu ubezpieczeń zdrowotnych będzie również funkcjonować indywidualne, prywatne ubezpieczenie zdrowotne. Z natury rzeczy będzie ono dobrowolne i pokrywać się z niego będzie tylko zabiegi i świadczenia nie objęte ubezpieczeniem powszechnym. Reforma zdrowia zakłada, że ubezpieczalnie będą funkcjonować jako spółki akcyjne, ze wszystkimi tego konsekwencjami. Nadzór nad funkcjonowaniem ubezpieczeń i świadczeń usług medycznych będzie sprawował specjalnie tworzony Urząd Nadzoru Opieki Zdrowotnej. Natomiast kontrola działalności ubezpieczalni będzie nadal należała do kompetencji Urzędu ds. Rynku Finansowego.

W procesie realizacji reform strukturalnych powinien nastąpić dalszy, wyraźny postęp w przestrzeganiu zasady **transparentności finansów publicznych**. Dzięki temu łatwiejsza byłaby indentyfikacja potencjalnych źródeł ukrytych długów w gospodarce i wypływających z tego zagrożeń dla finansów publicznych. Temu ma służyć wprowadzenie metody tzw. programowej struktury budżetu. Po raz pierwszy zastosowano ją w roku 2004. Metoda ta będzie używana i traktowana priorytetowo, przy alokacji zasobów także w latach następnych.

Wszystko wskazuje na to, że rządowe reformy stanowią znaczący krok na rzecz osiągnięcia stabilności finansów publicznych. W 2007 r. deficyt budżetowy spadnie poniżej 3 % PKB. Nie będzie to jednak jeszcze oznaczało osiągnięcia stabilności długookresowej. Na przeszkodzie stanie czynnik demograficzny – starzenie się społeczeństwa. Dlatego trwała stabilność zapewne może wystąpić dopiero ok. roku 2010.

Obraz przewidywanych rezultatów reform strukturalnych i ich wpływu na finanse publiczne pokazują prognozowane wskaźniki makroekonomiczne, zamieszczone w poniższej tablicy.

Widać z niej, że wzrost gospodarczy utrzyma się na stosunkowo wysokim poziomie, wyższe będzie tempo inwestowania i spadnie stopa bezrobocia. Kurs wymiany korony słowackiej w stosunku do euro ustabilizuje się na bardzo wysokim poziomie. Takie wyniki makroekonomiczne można będzie uzyskać tylko w przypadku konsekwentnego prowadzenia reform strukturalnych i poprawy stanu finansów publicznych. Z danych zamieszczonych w tablicy widać, że dokona się to przede wszystkim poprzez ograniczenie wydatków budżetowych. Zakłada się, że po ustabilizowaniu finansów w latach 2008-2010 nie będzie już potrzeby podejmowania nowych reform.

Pewne obawy może budzić sytuacja w handlu zagranicznym. Wskazuje na to bardzo zbliżone tempo wzrostu eksportu i importu w latach 2008-2010.

	j.m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008-2010
PKB w cenach stałych	%	4,2	4,1	4,3	5,0	4,7	4,3
-spożycie gosp. domowych	%	-0,6	1,3	3,8	4,1	3,8	3,5
-wydatki adm. publicznej	%	2,9	-0,1	1,0	1,9	1,5	1,1
- inwestycje	%	-1,2	3,8	7,0	7,0	3,3	4,3
- export	%	22,6	9,7	8,7	13,0	8,4	9,5
- import	%	13,8	9,5	10,0	11,6	6,8	9,2
Średnia stopa inflacji	%	8,5	8,1	4,0	2,9	2,5	3,5
Saldo płatności bieżących.	% PKB	-0,9	-2,0	-2,7	-1,1	-0,4	-0,5
Zawodowo czynni	%	1,8	0,5	0,6	0,6	0,9	0,7
Stopa bezrobocia	%	17,4	16,4	15,9	15,2	14,6	13,5
Płace realne	%	-2,0	-0,3	3,0	2,7	3,0	2,8
Kurs wymiany SKK/ EUR	SKK	41,5	40,2	39,4	39,0	39,0	39,0
Dochody budżetu¹⁾	% PKB	37,4	37,4	38,4	37,8	37,6	37,6
Wydatki budżetu¹⁾	% PKB	41,0	41,5	41,6	40,8	39,6	37,9
Saldo finansów publicznych¹⁾	% PKB	-3,6	-4,0	-3,2	-3,0	-2,0	-0,3

1) Wg ESA 95. Źródło: „Konwergency program...” op. cit

6. Wzrost konkurencyjności strategicznym celem rozwoju słowackiego przemysłu

Zakłada się m.in., że stopniowo ma się zmniejszać różnica efektywności gospodarki słowackiej i europejskiej. Decydującym czynnikiem pokonywania luki technologicznej i innowacyjnej między Słowacją i krajami wysoko rozwiniętymi mają być bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Mimo pewnego postępu w zbliżaniu się do unijnego poziomu PKB *per capita* nie można jednak oczekiwać, aby został on przez Słowację osiągnięty szybko. Obecnie wskaźnik ten na Słowacji wynosi niewiele ponad 50 % poziomu UE. Postulowany poziom 75 % – uważany za próg konkurencyjności – może być osiągnięty dopiero w roku 2030.

Tempo wzrostu gospodarczego Słowacji w latach 2003-2013 ma wynieść średnio 3,1% i powinno (do 2009 r.) być wyższe o 1,5 punktu proc. od tempa wzrostu całej UE. W rezultacie, w roku 2013 słowacki produkt krajowy na 1 mieszkańca zbliży się do blisko 60 proc. poziomu obecnej 15-ki.

Przewiduje się, że najbardziej dynamiczną gałęzią będzie produkcja środków transportu. Zwiększy się ona o 160 proc. To określi rozwój całego przemysłu maszynowego. Największej dynamiki wzrostu oczekuje się w wytwarzaniu części i zespołów jak łożyska, hydraulika, koła zębate, skrzynie biegów i sprzęgła.

Zakładany rozwój budownictwa powinien pociągnąć za sobą wzrost produkcji maszyn budowlanych i urządzeń sanitarnych.

Wzrost przemysłu obronnego będzie powiązany z realizacją programów rozwojowych w dziedzinie systemów elektronicznych i lotnictwa oraz systemów łączności obrony przeciwlotniczej.

Produkcja stali, ze względu na ustalenia unijne, nie będzie się zwiększać. Natomiast dynamicznie zwiększy się ilość wyrobów hutniczych, w tym aluminiowych, stosowanych przez przemysł samochodowy. Oczekuje się, że w hutnictwie nastąpi wydatny postęp techniczny i technologiczny oraz ekologiczny. Resort gospodarki zakłada, że hutnictwo słowackie utrwali swoją pozycję konkurencyjną także poprzez wielkie inwestycje i wejście kapitałowe do odpowiednich gałęzi w sąsiednich krajach.

Dynamika wzrostu produkcji przemysłu spożywczego będzie niższa niż całej produkcji przemysłowej. Zwiększy się jednak udział wyrobów krajowych na rynku artykułów żywnościowych. Nastąpi to w wyniku napływu kapitału zagranicznego do coraz nowszych gałęzi tego przemysłu.

W strategii przemysłowej szczególne miejsce zajmuje **polityka innowacyjna, trwale zrównoważony wzrost produkcji oraz mała i średnia przedsiębiorczość**. Strategia przewiduje odpowiednie środki realizacji zamierzonych celów.

W dziedzinie innowacji, wiedzy i badań planuje się m.in.⁸:

- wzrost inwestycji w sferze badawczo-rozwojowej;
- lepsze wykorzystanie funduszy publicznych w zapleczu badawczym przemysłu;
- tworzenie warunków dla inwestycji sektora prywatnego w sferze B+R;
- efektywne włączenie podmiotów słowackich do projektu Europejskiego Obszaru Badawczego;
- pobudzanie inwestycji w kapitał ludzki;
- wspieranie wytwarzania sieci innowacyjnych;
- wspieranie inwestycji poprzez właściwe regulacje i bodźce finansowe.

Pomoc dla MSP będzie polegała m.in. na:

- „wychowaniu dla przedsiębiorczości” i szkoleniu kadr poprzez programy przygotowania do zawodu i doskonalenia pracowników;
- dostępie do środków finansowych zarówno dla firm początkujących jak i rozwojowych oraz „high-tech”;
- ułatwieniu dostępu MSP do wyników badawczych i innowacji.

Instrumenty pomocy udzielanej MSP będą zgodne z „Europejską Kartą Małych Przedsiębiorstw”. W związku z tym w polityce przemysłowej RS przewiduje się następujące zadania w tym zakresie:

- wzrost liczby i efektywności MSP, z naciskiem na zwiększenie liczby miejsc pracy (także w formie samozatrudnienia) i zmniejszenie różnic regionalnych;
- rozwój MSP wprowadzających nowe technologie i nowoczesne metody produkcji oraz włączanie takich firm do sieci innowacyjnych;
- poprawa współpracy MSP z wielkimi firmami, krajowymi i zagranicznymi, szczególnie poprzez udział w sieciach poddostawców (z wykorzystaniem ICT).

Kluczowymi elementami umocnienia polityki trwałego wzrostu produkcji będzie:

- rozszerzanie systemu akceptacji najlepszych przykładów poprawy efektów w zakresie ochrony środowiska;

⁸ Por. Gospodarstwo SR w Europejskiej Unii. Euroreport, April 2004.

- wspieranie rozwoju recyklingu (opartego na zasadach komercyjnych) i upowszechnianie najlepszych przykładów;
- implementacja metody tzw. przedłużonej żywotności zintegrowanych wyrobów poprzez jej dobrowolną akceptację, ekologiczne standardy produktów i właściwe deklaracje;
- wspieranie rozwoju i upowszechniania tzw. czystych technologii;
- szersze wykorzystywanie systemów zarządzania ekologicznego, z uwzględnieniem specyficznego charakteru MSP.

Przewidziane w „strategii przemysłowej” formy pomocy i wspierania dla poszczególnych regionów będą różne, w zależności od stopnia rozwoju, stopy bezrobocia itp. Takie zróżnicowanie wystąpi także w przekroju międzygałęziowym. Zakłada się też maksymalne wykorzystanie środków pochodzących z funduszy strukturalnych pod warunkiem uzyskania postępu w osiąganiu celów przewidzianych w dokumentach UE, włącznie ze Strategią Lizbońską.

Poprawie konkurencyjności słowackiej gospodarki, szczególnie przemysłu, ma służyć **wzrost i właściwa alokacja bezpośrednich inwestycji zagranicznych**. Konieczna jest zatem przejrzystość i przewidywalność oraz wspólne wysiłki państwa, samorządów regionalnych i przedsiębiorców w tej dziedzinie. Oczekuje się, że w rezultacie takich działań więcej inwestycji zagranicznych napłynie do produkcji części samochodowych (szczególnie zespołów elektrotechnicznych i elektronicznych), mechaniki precyzyjnej, bio- i nanotechnologii, zaawansowanej farmacji, high-tech i techniki softwerowej.

Ze względu na swoją wielkość i potencjał w sferze badawczo-rozwojowej Słowacja nie ma ambicji osiągania wyników na poziomie światowym. Chodzi raczej o właściwą kombinację wykorzystywania zagranicznych osiągnięć badawczych i selektywnego rozwoju krajowej bazy B+R przy udziale kooperacji międzynarodowej. Zakłada się przy tym, że całkowite nakłady na naukę, badania i rozwój będą się stopniowo zwiększać, aż do uzyskania poziomu jaki występuje w małych krajach UE.

Realizacja tak nakreślonej polityki przemysłowej powinna zwiększyć konkurencyjność całej słowackiej gospodarki. Pomoże to w utrzymaniu się na rynkach najbardziej rozwiniętych. Na tym Słowacji szczególnie zależy. Jednocześnie, uruchomienie produkcji nowych wyrobów umożliwi zdobywanie innych, mniejszych, ale istotnych dla wzrostu gospodarczego.

Stan i szanse oraz zagrożenia rozwoju przemysłu można przedstawić przy pomocy metody SWOT. Taką analizę prezentujemy poniżej.

Wydaje się, że ten obraz dość wiernie odzwierciedla stan gospodarki przemysłowej, a jednocześnie ukazuje zagrożenia wpływające m.in. z koncentracji inwestycji w przemyśle samochodowym.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> # ciągły wzrost rentowności i wydajności pracy; # kwalifikowana i tania siła robocza; # rozwinięte zaplecze badawcze-rozwojowe # rozwijająca się sieć poddostawców dla wiodących i konkurencyjnych gałęzi eksportowych; 	<ul style="list-style-type: none"> # niedostateczne tempo odnowy środków trwałych; # spadek stopy inwestycji; # spadek pokrycia kredytów z własnych środków; # wysoki udział gałęzi mało rentownych i z niską wydajnością pracy w ogólnym zatrudnieniu i produkcji; # niski udział gałęzi konkurujących jakością i małą dywersyfikacją ich produktów; # wysoki udział gałęzi charakteryzujących się niskimi wskaźnikami finansowymi; # niskie wykorzystanie krajowej bazy surowcowej do produkcji wysokoprzetworzonej; # niedostatecznie rozwinięta koordynacja powiązań kooperacyjnych w przemyśle;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> # możliwości rozwoju produkcji nowych wyrobów o większej wartości dodanej na bazie surowców odnawialnych; # możliwość realizacji dostaw potrzebnych do budowy rosnącej infrastruktury; # potencjał wzrostu inwestycji w parki przemysłowe i technologiczne; # możliwości rozwoju e-biznesu ukierunkowanego na optymalizację kooperacji przemysłowej 	<ul style="list-style-type: none"> # wyraźny wzrost konkurencji w dziedzinie tradycyjnych, krajowych wyrobów przemysłowych; # zmniejszenie potencjału rozwojowego jako wynik niskiej stopy inwestycji w sferze B+R; # stopa inwestycji nie zapewniająca wzrostu stopnia odnowy środków trwałych; # ryzyko głębokiego spadku efektywności produkcji przemysłowej w przypadku recesji w dziedzinach, w których jest skoncentrowany czołowy, ale mało zróżnicowany, eksport słowacki.

Podsumowanie i wnioski:

Reformy strukturalne podejmowane w ostatnich dwóch latach znajdują coraz większe uznanie w Europie i świecie. Wyrazem tego jest znaczny przyływ kapitału zagranicznego. Przy czym bezpośrednie inwestycje zagraniczne lokowane są nie tylko w prywatyzowanych przedsiębiorstwach,

ale teraz przede wszystkim w nowych fabrykach, zwłaszcza samochodów osobowych.

Ambitne plany reformatorskie z jednej strony zapewniają uzyskanie efektu konwergencji, lecz z drugiej – niosą pewne ryzyka i zagrożenia związane z realizacją reform. Już teraz bowiem staje się widoczne, iż rząd forsujący bardzo trudne przemiany często nie dostrzega wyczuwalnego, społecznego zmęczenia reformami. W długim okresie czasu może to jednak bardzo utrudnić uzyskanie spodziewanych efektów, szczególnie w dziedzinach społecznie wrażliwych. W takich przypadkach pomóc może dobra komunikacja rządu z opinią publiczną. Muszą być ku temu wola i środki.

